

Legendaarne Aaron Swartz – kolm asja, mida temalt õppida

Selles artiklis me mälestame Aaron Swartzi, kes oli programmeerija ja ettevõtja. Ta võttis osa sotsiaalmeedia lehe Reddit, veebivoo vormingu RSS, Creative Commons'i ja Markdown Publishing vormingu loomisest. Aaron oli ka poliitiline organiseerija ja Interneti aktivist. Asutades veebigrupi Demand Progress, seisis Aaron Protect IP akti ja Sptop Online Piracy akti vastu, mis soodustasid internet vabaduse piiramist. Ta tahtis alati rohkemat õppida ning otsustas end pühendada uurimustööle Harvardi Ülikooli Safra institutsionaalse korrupsiooni uuringulaboris, Lawrence Lessigi juhtimise all.

1. Teabe demokratiseerimine

2008 aastal oli Swartz kaasautoriks avatud ligipääsu geriljamanifestile, mis ärgitas aktiviste korporatsioonide või kirjastajate poolt suletud informatsiooni avaldama.

Informatsioon on võim. Aga nagu igasuguse võimuga, on ka neid, kes tahavad seda endale hoida. Avatud Ligipääsu Liikumine on võidelnud jõuliselt, et teadlased ei annaks lepingutega oma autoriõigusi ära, vaid selle asemel tagaksid, et nende tööd oleks avaldatud Internetis tingimustel, mis lubaks kõigil neile ligi pääseda.

Aaron Swartz tahtis, et kasutajatel oleks vähem piiranguid informatsioonile ligipääsemisel ja nägi oma elu eesmärgina Interneti "vabastamist". Ta uskus, et ühest küljest rikastab Internet sind tasuta informatsiooni näol ja on vabaduse sümbol; teisest küljest saab seda kasutada sinu iga liigutuse jälgimiseks ja sinu privaatsusse sekkumiseks. Ta uskus, et Internetis peitub nii headus kui kurjus, ning ainult inimestel endil on õigus otsustada kuidas seda kasutada. Swartz ehitas oma lühikese elu üles kõigele heale, mida Internetil pakkuda on, mõistes teadmiste säilitamise ja levitamise jõudu ning üritades seda lihtsamaks, odavamaks ja turvalisemaks teha, et inimesed neid teadmisi omandada saaksid.

2. Teadusliku informatsiooni detsentraliseerimine

Kes te kõik neile ressurssidele ligi pääsete – üliõpilased, raamatukogutöötajad, teadlased – teile on antud privileeg. Te võite süüa sel teadmiste pidusöögil, samas kui ülejäänud maailm on jäetud ukse taha. Kuid see on privileeg, mida te ei pea endale hoidma – ja moraalses mõttes te isegi ei või seda teha. Teie kohus on seda maailmaga jagada. Ja te oletegi seda teinud: vahetades kolleegidega paroole, täites sõprade allalaadimissoove.

Üks teemadest, millest Aaron eriti huvitus oli avaliku informatsiooni avalikkusele ligipääsetavaks muutmine. Ta pidas ebaõiglaseks, et kõigil inimestel pole võimalik näiteks teaduslikele artiklitele ligi pääseda, eriti kuna uuringud teadusajakirjades on tehtud inimeste jaoks ja peaksid neile ka kuuluma, ning paljude selliste uuringute eest on makstud maksumaksja raha või riiklikke toetustega.

Ta nõudis "digitaalse ebavõrduse" kaotamist. Ainult õpilastel ja ülikoolide töötajatel on raamatukogude arhiivis olevale infole tasuta ligipääs, mis tähendab, et ainult kõrgem haridus võimaldab inimestel end teaduslike artiklite abil parendada. See hävitab eneseharimise võimaluse, mida Swartz pidas kõige produktiivsemaks. Aaron oli kindel, et maailm oleks targem ja parem kui inimesed kasutaksid võrgu piirituid võimalusi täies mahus ja ta võitles oma uskumuste eest. Ta omandas informatsiooni uskumatu kiirusega, võis lugeda tosinaid raamatuid kuus, aga tahtis alati inimesi sellesse kinnisesse piiramatule digitaalse informatsiooni ringi kaasata.

3. Korumpeerunud käsuahel

Käputäis eraettevõtteid on kasvavas tempos digiteerimas ja meie eest lukustamas maailmas sajandite jooksul raamatute ja ajakirjade kujul avaldatud teadus- ja kultuuripärandit. ... See on liiga kõrge hind, mida maksta. Sundida akadeemikud maksma raha, et lugeda oma kolleegide töid?

2008 aastal lõi Aaron Swartz Watchdog.net keskkonna, et koguda ja visualiseerida kogu poliitikute kohta olemasolevat informatsiooni. Seejärel sai temast propageerimisgrupi Demand Progress kaasasutaja. Demand Progress keskendus valitsuse reformide analüüsimisele ja isikuvabadusi rikkuvate seaduste jaoks seaduslike vastumeetmete otsimisele.

Nende kolme asja osas Aaroni poliitilisest aktivismist ei ole ühiskond üksmeelt saavutanud. Samas on mõningaid punkte siiski laialdaselt aktsepteeritud. Informatsioon on võim ja teadmiste jagamise süsteem paistab tihtipeale olevat ebaõiglane. Ideed teadmiste detsentraliseerimisest, neile lihtsamast ligipääsust ning korrumppeerunud käsuahelast on põhjendatud argumendid Interneti vabaduse kaitseks. Piirangud, mida hiljuti on rakendatud seoses võrgu neutraalsusega toovad lauale samad teemad, mida Aaron esitas seoses Internetis teaduslikku informatsiooni jagamisega üldsusele. Käsuahel on järjekordselt korrumppeerunud kui internetiteenuse pakkujatel on üksnes nende endi soovil lubatud muuta ligipääsu kiirust või blokeerida teatud sisu või koguni veebilehti.

Traagiliselt võttis Aaron endalt 2013. aastal elu pärast seda kui teda kohtus süüdistati ning 1 miljoni dollari suuruse rahatrahviga ning rohkem kui 30-aastase vanglakaristusega ähvardati. Seda kõike selle eest, et ta pidas Internetis teadmiste jagamist väärtuslikkust ning seisis oma uskumuste eest.

Autorid: Eduardo Silva ja Tetiana Pashko